

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน กับ ความทันสมัยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ได้อาศัยแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. แนวความคิดเกี่ยวกับความทันสมัย
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
5. แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับความทันสมัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ลักษณะการเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลาย ๆ อย่างเป็นตัวกำหนด นักวิชาการได้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายแตกต่างกัน เช่น

Rogers และ Svenning (1969:2) กล่าวว่า นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้เราจะพบว่าสังคมมนุษย์ไม่เคยหยุดนิ่งหรืออยู่กับที่เลยเพราะได้มีหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งเป็นสิ่งใหม่ (Innovation) เกิดขึ้นและสิ่งใหม่ๆเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือความคิดก็ได้แพร่กระจายไปในสังคม (Diffusion) ซึ่งก่อให้เกิดปฏิกิริยาการตอบรับหรือปฏิเสธจากสังคมนั้น กระบวนการนั้นก็คือกระบวนการที่เราเรียกว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้าง (Structure) และหน้าที่ (Function) ในสังคม โดยเกิดได้ 2 ระดับคือ ระดับบุคคล (Individual Social Change) และระดับสังคม (Social System Change) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล เรียกว่า ความทันสมัย (Modernization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคล (Individuals) ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบเก่า (Traditional Way of Life) มาเป็นแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (More Complex) มีความก้าวหน้าทาง

เทคโนโลยีมากขึ้น (Technologically Advanced) และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Rapidly Changing)

2. การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม (Social System Change) เรียกว่าการพัฒนา (Development) ซึ่งหมายถึงการที่ความคิดใหม่ (New Ideas) ถูกนำมาใช้ในสังคม เพื่อให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น (Higher Level of Living) โดยวิธีการผลิตที่ทันสมัยขึ้น (More Modern Product and Methods) ตลอดจนการมีสถาบันสังคมที่ดีขึ้น (Improved Social Organization) (อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2533: 147)

Kingsley (1949 : 622) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม

Johnson (1960 : 622-628) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบสังคมการเปลี่ยนแปลงจะมีผลต่อหน้าที่ของระบบ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ดีอันที่จริงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็คือการเปลี่ยนแปลงคนนั่นเอง(สุพัตรา สุภาพ:177) ซึ่งนักวิชาการอย่าง M.Millikan และ D.L.M. Blackmer กล่าวไว้ว่า “สิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสังคมก็คือ การที่ประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง (อ้างในเสถียร เขยประทับ, 2528 : 26-27)

ดังนั้นความทันสมัยจึงเป็นคุณลักษณะที่เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงตนเองในระดับบุคคล หากจะมีการพัฒนาบุคคลไปสู่สมาชิกของสังคมมาก ๆ การทำให้ทันสมัยก็คือกระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมนั่นเอง

2. แนวความคิดเกี่ยวกับ “ความทันสมัย”

การพัฒนาในระดับบุคคลหรือกระบวนการทำให้ทันสมัย เป็นกระบวนการที่นักวิชาการยอมรับว่าเป็นกระบวนการสำคัญ ๆ ในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาในระดับสังคมต่อไป

ตามแนวความคิดจากการศึกษาของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชน เสนอเรื่อง การที่บุคคลจะพัฒนาเป็นคนทันสมัยนั้นบุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติทางจิตวิทยาหรือความรู้สึ

นักคิดทัศนคติและพฤติกรรมบางอย่าง คุณสมบัติเช่นนี้บางครั้งก็เรียกว่า Modernity และกระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาจนมีคุณสมบัติเช่นนั้นเรียกว่า Modernization

นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ มักจะมองกระบวนการที่จะนำไปสู่คุณลักษณะความทันสมัยแตกต่างกันออกไปตามแนวความคิดในสาขาวิชาของตน เช่น

Black (1966 : 33) นักประวัติศาสตร์ ได้ให้ความเห็นว่า สังคมสมัยใหม่คือสังคมที่มีความก้าวหน้าของความรู้ใหม่ๆ และมีบุคคลที่มีความสามารถในอันที่จะเข้าใจความลึกลับของธรรมชาติและสามารถประยุกต์ความรู้ใหม่ๆ นี้เพื่อประโยชน์ต่อกิจกรรมของมนุษย์

McClelland (1953 : 110-111) นักจิตวิทยา ได้ให้ความเห็นว่าการพึ่งตนเองและการมีจิตใจที่จะทำอะไรให้บรรลุผลสำเร็จเป็นคุณสมบัติสำคัญของคนสมัยใหม่

Arnold Anderson และ Edward Shild (อ้างใน Myron Weiner, 1966 : 3-9) เน้นว่าคนที่ทันสมัยจะต้องมีการพัฒนาทักษะและจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์

Wibert E. Moore (1965 : 89) ได้ให้คำนิยามการทำให้ทันสมัยว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากแบบดั้งเดิมมาเป็นระบบของเทคโนโลยีและการจัดองค์การอย่างมีระเบียบกฎเกณฑ์ในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่เจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจจนกระทั่งมีความมั่นคงทางด้านการเมืองเช่นเดียวกับประเทศตะวันตก

Rogers (1969 : 102) ได้ให้คำนิยามคำว่า การทำให้ทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่บุคคลเปลี่ยนสภาพการดำเนินชีวิตจากแบบดั้งเดิมมาเป็นแบบที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จะมีลักษณะดังนี้คือ

1. การรู้หนังสือ (Literacy)
2. การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)
3. การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม (Cosmopolitaness)
4. การเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy)
5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)
6. ความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge)
7. ความมุ่งหวัง (Aspiration)
8. ความไม่เชื่อถือในโชคชะตา (Fatalism)

Inkeles และ Smith (1976 : 19-25) ได้ให้ความเห็นว่า คนที่มีลักษณะสมัยใหม่จะมีลักษณะ ดังนี้คือ

1. มีความพร้อมที่จะพบกับประสบการณ์ใหม่ๆ
2. มีใจเปิดกว้างในการเปลี่ยนแปลงและรับสิ่งใหม่
3. เห็นคุณค่าของเวลา
4. มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต
5. เชื่อถือในความสามารถของมนุษย์
6. มีความเชื่อถือในหลักของเหตุผล
7. ตระหนักและเชื่อถือในคุณค่า ความสามารถ เกียรติยศของผู้อื่น
8. มีความเชื่อถือในวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
9. มีความยุติธรรม
10. มีความสามารถในการขยายขอบเขตความคิดเห็น คาดคะเนเหตุการณ์
11. สนใจข่าวสารทั้งใกล้และไกลตัว
12. มีความมุ่งหวังหรือความปรารถนาในด้านการศึกษาและอาชีพ

ส่วน Kahl (1968 : 4-5) ได้วัดความทันสมัยของบุคคล โดยใช้ค่านิยม 14 ประเภทเป็นตัววัด

1. การกระทำอย่างจริงจังให้เกิดผลสำเร็จ (Activism) เป็นค่านิยมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับค่านิยมในเรื่องการเชื่อถือโชคชะตา (Fatalism) คนสมัยใหม่จะมีค่านิยมที่จะใช้เทคนิควิทยาการต่าง ๆ เพื่อจะเปลี่ยนแปลงโลกให้เป็นไปตามวิถีทางที่เขาต้องการ เขาเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ

2. การจัดช่วงชั้นของโอกาสก้าวหน้าในชีวิต (Stratification of life Chances) คนทันสมัยจะมีค่านิยมว่าทุกคนมีโอกาที่จะเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกันเสมอ หากเขามีความสามารถและมีความมุ่งมาดปรารถนาที่จะสร้างชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไม่ว่าตนมาจากครอบครัวยากจนปานใดก็ตาม เพราะค่านิยมของสังคมพิจารณาจากบุคคล จากความสามารถมิใช่จากชาติกำเนิด

3. การจัดช่วงชั้นของชุมชน (Community Stratification) คนทันสมัยจะมีค่านิยมที่ตระหนักว่าชุมชนของเขา หรือท้องถิ่นของเขานั้นยึดหลักปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ละคนต่างมีสิทธิแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีผลต่อนโยบายของรัฐ

4. การให้ความสำคัญสูงสุดแก่อชีพ (Occupation Primary) คนทันสมัยจะมีค่านิยมที่มุ่งมั่นปรารถนาจะประสบความสำเร็จในด้านอาชีพการงาน แม้จะต้องเสียสละความสุขส่วนตัวบ้างก็ตาม

5. ความผูกพันกับเครือญาติ (Intrication with Relatives) คนทันสมัยพร้อมเสมอที่จะออกจากกลุ่ม ญาติพี่น้อง บิดามารดา เพื่อไปแสวงหาความก้าวหน้าให้กับชีวิตของตน

6. ปัจเจกนิยม (Individualism) คนทันสมัยมักเป็นผู้รู้จักคาดคะเนและการทำงานต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่นตนเอง หลีกเลี่ยงการผูกพันตนเองไว้กับผู้อื่นเพื่อที่เขาจะได้มีอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจโดยไม่ต้องเกรงว่าบุคคลอื่น ๆ จะไม่เห็นด้วย

7. ความไว้วางใจ (Trust) คนทันสมัยมักเต็มใจที่จะมีความสัมพันธ์คบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ แม้แต่คนแปลกหน้า

8. การใช้สื่อมวลชน (Participation in Mass Media) คนทันสมัยมักมีความสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมือง ด้วยการติดตามจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เพื่อทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของโลกและของชุมชนของตน

9. องค์กรขนาดใหญ่ ๆ (Big Company) คนทันสมัยชอบให้มีการจัดองค์กรอย่างมีระเบียบมีการวางสายงานตามลำดับขั้น มีการปรับปรุงการทำงานให้เป็นระบบ

10. ค่านิยมเกี่ยวกับการทำงานด้วยมือหรือแรงงาน (Manual Work) คนทันสมัยจะพยายามปรับปรุงการทำงานโดยพยายามใช้เครื่องมือเครื่องใช้สมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือประกอบการทำงานแต่ก็ไม่รังเกียจที่จะทำงานด้วยการใช้แรงงาน

11. ความชอบในการใช้ชีวิตในเมือง (Preference of Urban Life) คนทันสมัยพึงใจที่จะอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ เนื่องจากมีโอกาสให้เขาได้แสวงหาความรู้ การเพิ่มทักษะในวิชาชีพ ตลอดจนได้มีการพบปะสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ได้มากกว่า

12. ความนิยมครอบครัวสมัยใหม่ (Family Modernism) คนทันสมัยจะตระหนักและคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของครอบครัว โดยนิยมจำกัดขนาดครอบครัวมิให้เกินกำลังเลี้ยงดู

13. ความเคร่งศาสนา (Religiosity) คนทันสมัยจะนับถือศาสนาอย่างมีเหตุมีผล มีการไตร่ตรองคำสอนอย่างถ่องแท้ แล้วจึงนับถือด้วยความเลื่อมใสศรัทธา มิใช่การนับถือตามบรรพบุรุษหรือเชื่องมงายในสิ่งลึกลับ

14. การเสี่ยงภัย (Risk Taking) คนทันสมัยมีค่านิยมที่กล้าเสี่ยง กล้าลงทุน ทั้งในด้านการปรับปรุงกิจการให้ดีขึ้น หรือการลงทุนใหม่เพื่อผลกำไรที่มากขึ้นในบั้นปลาย

Chodak ได้จำแนกการทำให้ทันสมัยออกเป็น 3 ประเภทคือ

- การทำให้ทันสมัยทางอุตสาหกรรม
- การทำให้ทันสมัยโดยการผสมผสานทางวัฒนธรรม
- การทำให้ทันสมัยโดยการปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ (Abraham , 1979 : 5)

Abraham (1979 : 5-10) แบ่งการทำให้ทันสมัยเป็น 2 ประเภทคือการทำให้ทันสมัยทางเศรษฐกิจและการทำให้ทันสมัยทางสังคม การทำให้ทันสมัยทางเศรษฐกิจหมายถึง การยกระดับการครองชีพและมาตรฐานชีวิตให้สูงขึ้นโดยมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการส่งเสริม

การลงทุน และมีการจัดระเบียบแบบประชาธิปไตย ส่วนการทำให้ทันสมัยทางสังคมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะ แบบแผน สถานภาพ และบทบาทต่าง ๆ ในสถาบันสังคมเสียใหม่อย่างมีแบบแผน และการทำให้ทันสมัยนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทัศนคติและกระบวนการและการเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในอีกสองด้าน ที่เหลือโดยอัตโนมัติอีกด้วย

McClelland (1967 : 74-85) นักเศรษฐศาสตร์และนักจิตวิทยา กล่าวว่าคุณภาพของคนที่ทันสมัยขึ้นอยู่กับความรู้จักพึ่งตัวเอง และมีความตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุความสำเร็จ ปัจจัยที่ทำให้ความทันสมัยของบุคคลหรือกลุ่มมีมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ที่ดีด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำก็จะเป็นคนที่ทันสมัยน้อย และมีลักษณะเป็นผู้ประกอบการต่ำ ซึ่งเป็นการมองที่คุณลักษณะทางจิตใจ

จางง์ อคิวัฒนสิทธิ์ (2523 : 33-36) ได้สรุปความทันสมัยไว้ว่า

1. กระบวนการความทันสมัย ไม่ใช่จะศึกษาได้จากแง่เดียวหรือใช้ดัชนีอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเครื่องวัดเช่นเราไม่อาจกล่าวได้ว่าการที่บุคคลมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นนั้นหมายถึงบุคคลนั้นเป็นผู้ทันสมัยอย่างที่ Rogers ตั้งข้อสังเกตว่า“กระบวนการทันสมัยนี้รวมเอาการปะทะสังสรรค์ของปัจจัยหลายอย่างเพราะพฤติกรรมของมนุษย์สามารถจะวัดได้จากมากกว่าหนึ่งลักษณะ”

2. ความทันสมัย บ่อยทีเดียวที่เชื่อกันว่าเหมือนกับกระบวนการที่เป็นอยู่ในตะวันตก (Westernization, Europeanization หรือ Americanization) เพราะคิดกันว่าความทันสมัยมีกำเนิดมาจากตะวันตก ยุโรปหรืออเมริกา และทัศนะดังกล่าวแพร่สะบัดไปกว้างขวางมากในหมู่ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งพยายามเลียนแบบกระบวนการพัฒนาประเทศ เหมือนอย่างประเทศตะวันตกแต่โดยที่แท้จริงแล้วความทันสมัยนั้นไม่ได้หมายถึง การปฏิบัติตามแบบยุโรปหรืออเมริกา หากเป็นการส่งเสริมชีวิตแบบเก่าและแบบใหม่ให้เข้าด้วยกัน เพราะสิ่งใหม่ ๆ ไม่จำเป็นต้องมาจากยุโรปหรือตะวันตกและการปรับปรุงรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศพัฒนาแล้วไม่จำเป็นต้องให้ประเทศที่รับเอามาลงตามแบบของประเทศแหล่งให้วัฒนธรรมเพราะส่วนใหญ่จะต้องมีการดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่รับเอาก่อน ดังนั้นความทันสมัยในความหมายนี้จึงไม่จำเป็นต้องนิยามตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเท่านั้น สามารถจะหมายถึงการเรียนรู้วิธีดัดแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมด้วย

3. ความทันสมัย บ่อยทีเดียวที่เชื่อกันว่าทุกลักษณะของความทันสมัยเป็นสิ่งที่ดีซึ่งการตัดสินใจเกี่ยวกับค่านิยมนี้เป็นการพูดง่ายเกินไป โดยที่ไม่ใช่ลักษณะทุกอย่างของความทันสมัยเป็นสิ่งดี เพราะความทันสมัยทำเอาการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะก่อให้เกิดไม่เพียงแต่ผลดีเท่านั้น แต่ยังนำเอาความขัดแย้ง ความเจ็บปวด และสิ่งที่ไร้ประโยชน์อย่างอื่นมาด้วยอีกมาก และเราอาจจะศึกษา

ความทันสมัยได้จากสี่ระบบคือ ระบบวัฒนธรรม ระบบสังคม ระบบจิตวิทยา และระบบประวัติศาสตร์หรือสภาพแวดล้อม

เสถียร เชยประทับ (2526 : 6-19) ได้สรุปแนวความคิดของกระบวนการทำให้ทันสมัยไว้ 2 แนวทาง คือ

1. แนวความคิดแบบวัตถุนิยมคลาสสิก คือให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางด้านวัตถุ และความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีลักษณะสำคัญ คือ

1) เป็นแนวความคิดที่อยู่บนพื้นฐานที่ว่าการพัฒนาประเทศโดยพื้นฐาน ก็คือกระบวนการของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

2) ซึ่งก่อให้เกิดความก้าวหน้าหรือการปรับทางด้านวัตถุของประเทศใดประเทศหนึ่ง

3) และส่งผลให้เกิดความกินคืออยู่ดีและนำไปสู่ความยุติธรรมในสังคมเสรีภาพ และเป็นประชาธิปไตยโดยแนวความคิดทางด้านวัตถุนิยมคลาสสิกนี้ จะไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยเกี่ยวกับตัวคนและสังคม และจะวัดที่การเพิ่มความสามารถด้านการผลิต ด้านการบริโภคและการกระจายสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นดัชนีความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

2. แนวความคิดที่เน้นการพัฒนาในระดับบุคคลและสังคม การพัฒนาประเทศมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการพัฒนาหลายแง่หลายมุม ดัชนีการวัดการพัฒนาที่ดีควรจะต้องวัดทั้งผลผลิตทางเศรษฐกิจ วัดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางการเมืองและสังคม ก็เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของประเทศ แนวความคิดนี้คำนึงถึงศักดิ์ศรีและชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นดัชนีที่ให้เห็นการพัฒนาในแนวความคิดที่สองนี้ก็คือ คุณลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และ ลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลนั่นเอง

สรุปแล้ว การทำให้ทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่จะทำให้ บุคคลมีลักษณะเป็นคนทันสมัย (Modern Man) ซึ่งความทันสมัยในระดับบุคคล (Individual Modernization) คือ ลักษณะภายใน ความคิด ทักษะคติ ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิม (Traditional Society) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

3. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

ในการรับข่าวสารต่าง ๆ ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) (อ้างใน พิระ จิตรโสภณ 2529 : 637-639) ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) หมายถึง การที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยบุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกรู้สึกเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่ลงรอยกับความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมของตนนั้น จะก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางจิตใจหรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องกันทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

2. การเลือกรับรู้ หรือตีความ (Selective Perception of Selective Interpretation) คือ เมื่อบุคคลรับข่าวสารที่สนใจแล้ว จะตีความตามความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ตามสภาวะร่างกาย สภาวะทางอารมณ์และจิตใจ เป็นต้น

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการและทัศนคติของตนเอง

Merrill และ Lowenstein (1971 : 134 - 135) ได้สรุปว่าบุคคลต่าง ๆ จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่

- ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่น
- ความอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการจะรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
- ประโยชน์ใช้สอย โดยได้รับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง อาจจะได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความสุขกายสบายใจ
- สาเหตุจากตัวสื่อ ซึ่งมีลักษณะกระตุ้น ชี้นำ ทำให้ผู้รับข่าวสารต้องการได้รับช่วงนั้น ๆ เช่น คนดูโทรทัศน์แทนการออกนอกบ้าน เป็นต้น

Berlo.(1960 อ้างในประมะ สตะเวทิน,2533) กล่าวว่าปัจจัยของผู้รับสารและผู้ส่งสารในการที่จะสื่อสารให้มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้คือ ทักษะในการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม วัฒนธรรม บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม และมีวัฒนธรรมของคน มีตำแหน่ง บทบาท ศักดิ์ศรี ความเชื่อ พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติ ค่านิยม ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการรับสารและการตีความหมายของผู้รับสารด้วย

ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ (2531 : 23-26) กล่าวว่า ทุกคนมีธรรมชาติที่จะเปิดรับช่วงข่าวสารตลอดเวลาเพียงแต่จะเปิดรับสื่อใดอย่างไรนั้นก็ด้วยปัจจัยที่กำหนด คือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ และจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่ว่า คนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะคิด ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การเรียนรู้ การจูงใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม นั่นคือมักจะคล้อยตามกลุ่มในความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบสื่อสาร โดยเชื่อว่าลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้อยคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสารรวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

Wilbur Schramm (1973 : 121-122) ยังกล่าวถึงการเลือกรับข่าวสารขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ คือ

1. ประสบการณ์ ประสบการณ์ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสาร เพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังแตกต่างกัน ทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ที่ทำให้พฤติกรรมการเลือกรับข่าวสารต่างกัน
6. บุคลิกภาพทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด การโน้มน้าวจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับเข้าใจความหมายของข่าวสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทักษะคิด จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้อพบ

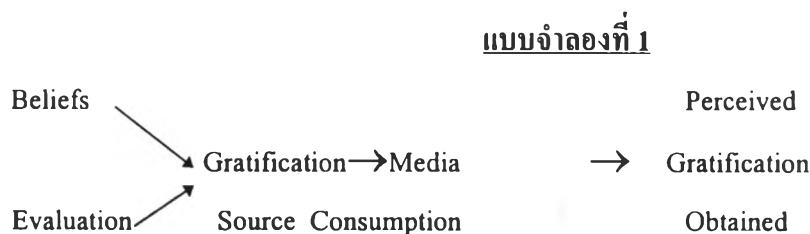
จากองค์ประกอบที่กล่าวมานี้จะพบว่า การเลือกรับสารมีปัจจัยทั้งในส่วนของบุคคลเอง ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ ความรู้ ความสนใจ หรืออื่น ๆ รวมไปถึงปัจจัยภายนอกอันได้แก่ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ อันจะทำให้การเลือกรับสารของบุคคลมีความแตกต่างกัน

4. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการเปิดรับสื่อมวลชน ในทางการสื่อสารมีทฤษฎีสำคัญ คือ ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratification theory) (Katz และคณะ 1974 : อ้างใน พิระ จิระโสภณ ,2529 : 634) ซึ่งจะเน้นและให้ความสำคัญกับผู้รับสารในฐานะที่เป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ และเลือกรับเนื้อหาของข่าวสาร เพื่อสนองความต้องการของตนเอง เป็นการศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับสภาวะทางสังคม และจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของบุคคล และมีความคาดหวังจากสื่อมวลชน หรือแหล่งข่าวสารอื่นๆ แล้วนำไปสู่การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดผลคือการได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการ และผลอื่นๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลที่ตั้งเจตนาไว้ก็ได้

แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อ เพื่อสนองความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าผู้รับสารเป็นผู้กำหนดว่าตนต้องการอะไร สื่ออะไร และสารอะไร จึงจะสนองความพอใจของตนได้ ผู้รับสารจะเลือกใช้สื่อและรับสารที่สามารถสนองความต้องการและความพอใจของตน แนวคิดนี้เป็น แนวคิดหนึ่งทางการสื่อสารในแง่ที่ผู้รับสารคือ ตัวจักรที่จะตัดสินใจ โดยอาศัยพื้นฐานความต้องการของตนเป็นหลัก (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2528 : 28)

เรย์เบิร์น และ พาล์มกรีน (J.D. Rayburn and Philip Palmgreen) ได้ร่วมกัน ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ และความพึงพอใจ และได้สร้างแบบจำลองขึ้นมาแบบหนึ่งเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามแนวความคิดนี้เรียกว่า Expectancy - Value (1984: 537-560) ซึ่งมีแบบจำลองดังนี้

เรย์เบิร์น และ พาล์มกรีน อธิบายถึง ความเชื่อคือความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อใด ๆ ว่าสื่อชนิดนั้น ๆ มีคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างผสมผสานกับการประเมินค่าทางอารมณ์ เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในสื่ออื่น ๆ และหากบริโภคสื่อดังกล่าวทำให้ได้รับความพึงพอใจ ผลนี้ก็จะย้อนกลับไปมีอิทธิพล ต่อความเชื่อและความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ และเกิดการทำงานตามรูปแบบต่อไป

McCombs และ Becker ชี้ให้เห็นว่าบุคคลใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความต้องการ 6 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยทางติดตามความเคลื่อนไหวและการสังเกตการณ์รอบตัว เพื่อจะได้อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ทันสมัยและเรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้
2. เพื่อต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในทางปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง และช่วยในการตัดสินใจแต่ละวัน เพื่อความอยู่รอดในระบบสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่
3. เพื่อความตื่นเต้น (Excitement) เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมอยู่ร่วมในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นด้วย
4. เพื่อเสริมความคิดเห็น (Reinforcement) ช่วยเสริมความคิดเห็นเดิมให้มั่นคงยิ่งขึ้นหรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำลงไปแล้ว
5. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา (Anticipated Communication)
6. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินรวมทั้งการผ่อนคลายอารมณ์

กล่าวโดยสรุป คือ การเปิดรับสื่อมวลชนแต่ละชนิดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจหรือแรงจูงใจ กระบวนการเลือกรับข่าวสาร ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีวัตถุประสงค์มีความต้องการในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน เพื่อสนองความพึงพอใจของตนเอง เพื่อเหตุผลต่าง ๆ กัน โดยไม่ขัดแย้งกับความเชื่อและทัศนคติเดิม และการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชน แต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้การติดต่อสื่อสารในระดับบุคคลที่ไม่เหมือนกัน นำไปสู่การพัฒนาที่แตกต่างกัน จึงทำให้การติดต่อสื่อสารนี้ไปใช้อธิบายพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของสังคมได้ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาลักษณะทันสมัยของบุคคล

5. แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับความทันสมัย

การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

เป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสู่มวลชนที่มีจำนวนมากแต่อยู่อย่างกระจัดกระจายให้ได้รับข่าวสารนี้พร้อม ๆ กัน โดยถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ (จุมพล รอดคำดี, 2527: 62)

ความหมายของสื่อมวลชน

ปรมะ สตะเวทิน ให้ความหมายของคำว่า “สื่อมวลชน” ว่าหมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารออกไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ในเวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ (ปรมะ สตะเวทิน, 2529 : 26-29)

ชวรัตน์ เชิดชัย อธิบายเพิ่มเติมว่า สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ผู้รับสารตลอดอาณาบริเวณอันกว้างใหญ่ในเวลาใกล้เคียงกัน หรือในเวลาเดียวกัน โดยวิธีการสื่อสาร (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2527 : 27)

สื่อมวลชนซึ่งเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม อันเป็นผลผลิตจากความพยายามของมนุษย์ที่จะสื่อสารไปถึงคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เป็นการสนองความต้องการส่วนหนึ่งในสังคมมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นคือความต้องการที่จะสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข่าวสาร และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมราบรื่น อบอุ่น มั่นคง และปลอดภัย (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2525 : 1)

คุณลักษณะของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีคุณลักษณะทั่ว ๆ ไปที่เอื้ออำนวยการสร้างบรรยากาศของการพัฒนา คือ (Frey Frederick : 10-18)

1. ความกว้างขวาง (Extensive) สื่อมวลชน สามารถเข้าถึงทุกแห่งในประเทศได้
2. ความเร็ว (Speed) สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว
3. สามารถควบคุมได้ (Controlability) ทำให้ง่ายสำหรับผู้วางนโยบายการพัฒนาจะใช้เป็นเครื่องมือ
4. ศักยภาพของความมีประสิทธิภาพ (Potential effectiveness) เมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออย่างอื่น สื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพ ในการให้ความรู้และประหยัด

แฮโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948 : 37 - 51) ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

1. แสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

2. ประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นการวิเคราะห์และเสนอแนะว่าควรทำอย่างไรเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ

3. ถ้อยทอคมรดกทางสังคม หมายถึงเผยแพร่วรรณกรรมและบรรทัดฐานของสังคมแก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม เพื่อให้วิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมคงอยู่ วิลเบอร์ แชมมัม (Wilbur, 1964 : 37-51) และชาร์ลส์ อาร์ ไรท์ (Wright, 1975 : 9) ได้เพิ่มเติมหน้าที่ประการที่ 4 ของสื่อมวลชนคือ

4. ให้ความบันเทิง หมายถึง เผยแพร่การแสดงดนตรี และศิลปะเพื่อสร้างความจรรโลงแก่ผู้รับสาร ในสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) สื่อมวลชนมีหน้าที่รายงานข่าว บทความ สารคดี ความคิดเห็นแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นบรรยากาศของกระบวนการทันสมัยนั่นเอง (บุญเลิศ ศุภคิลก, 2522 : 17)

ไมเคิล รัช และ ฟิลิป เอทอฟ (Rush and Athoff , 1971 : 16) ศึกษาพบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ความเชื่อทัศนคติ ซึ่งมีผล ต่อการสั่งสมประสบการณ์ และพัฒนาบุคลิกภาพ และมีบทบาทในการขัดเกลาสังคมและการเรียนรู้แก่บุคคล

โรเจอร์ส และ ชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 : 145) กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งข่าวซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้น สามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับสารได้จำนวนมากอย่างรวดเร็วเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งเปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้

Tard (อ้างในศิริชัย ศิริกาษา , 2531 : 100) พบว่า ภารกิจของสื่อมวลชนก็คือเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการเผยแพร่วิธีการใหม่ ๆ โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้

เมื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับความทันสมัยแล้ว จะเห็นได้ว่านักวิชาการสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็น Lerner, Rogers, Kahl หรือ Inkeles ต่างก็มีความคิดว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความต้องการการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำไปสู่ความทันสมัยในระดับบุคคล โดย Lerner เป็นคนแรกที่ได้ศึกษาสื่อมวลชนในกระบวนการทำให้ทันสมัย ทำการศึกษากระบวนการทำให้ทันสมัยในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง (Transitional Society) ในตะวันออกกลาง ในปี 1958 Lerner กล่าวว่าสื่อมวลชนทำให้เกิดจินตนาการเป็นประสบการณ์กลาง (Mediated Experience) ซึ่งจะทำให้มีความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy) ซึ่งเป็นคุณสมบัติ

ของบุคคลที่มีความทันสมัยและสรุปว่า ไม่มีองค์ประกอบทางสังคมสมัยใหม่ใดที่จะมีประสิทธิภาพ ถ้าปราศจากสื่อมวลชนที่พัฒนาแล้ว โดยพบว่า กระบวนการทำให้ทันสมัยจะเริ่มจาก

1. การเป็นเมือง (Urbanization) เพราะจะเกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรมาอยู่รวมกันเป็นเมือง ซึ่งก่อให้เกิดการกระตุ้นความต้องการทักษะและความสามารถบางอย่าง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้ทันสมัย หรือการพัฒนานั่นเอง

2. การรู้หนังสือ (Literacy) การอ่านออกเขียนได้จะเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาแก่ประชาชน สามารถกระจายผลผลิตของเมืองไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคมได้

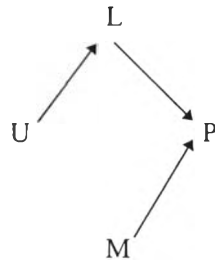
3. การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) ซึ่ง Lerner เห็นว่าเมื่อคนเราสามารถปรับสภาพความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปได้แล้ว และมีการศึกษาหรือรู้หนังสือก็สามารถรับประสบการณ์ใหม่ๆ จากสื่อได้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะต่าง ๆ

4. การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Electoral Participation) ซึ่งจัดเป็นเป้าหมายของสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง

Lerner (เล่มเดียวกัน : 398 - 412) ชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบดั้งเดิม ไปสู่สังคมที่มีการพัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยสื่อมวลชนเป็นสื่อในการนำความรู้และสิ่งใหม่ ๆ มาสู่ชนบทผู้ที่มีโอกาสเดินทางไปติดต่อกับสังคมภายนอก ชุมชนของตน มักมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีทัศนคติและโลกทัศน์กว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีโอกาสรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ของสังคมภายนอก ทำให้มีความคิดในการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยยิ่งขึ้น มีความต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการเปรียบเทียบกับสังคมภายนอกต้องการประสบความสำเร็จ มีความรู้สึกร่วมใจกับสังคมอื่น มีความเข้าใจในบทบาทและสภาพการณ์ของผู้อื่นมากขึ้น (Empathy) ซึ่งจะใช้เป็นตัววัดความเป็นคนทันสมัยได้เป็นอย่างดี และการขยายตัวของสื่อมวลชนนี้เอง จะช่วยยกระดับการรู้หนังสือมากขึ้นด้วย ซึ่งจะกระตุ้นให้มีความสนใจและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองมากขึ้น

ภายหลัง Frey (1973 อ้างในศิริชัย ศิริกาชะ, 2525 : 129-130) ได้ทำการศึกษางานวิจัยของ Lerner และได้เสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ตามแนวคิดของ Lerner ไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แบบจำลองการเปลี่ยนแปลงเป็นสมัยใหม่ของ Lerner

U หมายถึง การทำให้เป็นเมือง (Urbanization)

L หมายถึง การรู้หนังสือ (Literacy)

M หมายถึง การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)

P หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและเศรษฐกิจ

(Political and Economic Participation)

Frey อธิบายว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่เริ่มเมื่อมีการขยายตัวของชุมชนจนกลายเป็นเมือง การศึกษาก็จะเกิดตามมาในชุมชนเมือง ซึ่งก็ทำให้เกิดการเปิดรับสื่อมวลชนเกิดขึ้น และการขยายตัวของสื่อมวลชนก็จะช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้นด้วย และการเข้ามามีส่วนร่วมนี้เองเป็นเป้าหมายของสังคมสมัยใหม่

ต่อมา Rogers ได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการที่ทำให้บุคคลทันสมัยของชาวนาในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา และได้เสนอแนวคิดเอาไว้เป็นแบบจำลอง (Paradigm) ดังนี้ (1969 : 50)

<u>Antecedents</u>	<u>Intervening</u>	<u>Consequences</u>
Literacy	Empathy	Innovativeness
Mass Media Exposure	Achievement Motivation	Political Knowledge
Cosmopolitaness	Fatalism	Aspiration

สรุปได้ว่า การอ่านออกเขียนได้ การเปิดรับสื่อมวลชน และการติดต่อกับสังคมภายนอก จะช่วยให้บุคคลมีความกล้าที่จะรับนวัตกรรม แสวงหาความรู้ทางการเมืองและมีความกระตือรือร้นซึ่งเกิดขึ้น โดยมีแรงผลักดันจากคุณลักษณะทางจิตวิทยาซึ่งได้แก่ การเข้าใจบทบาทของผู้อื่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความไม่เชื่อในโชคชะตา ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเป็นคนทันสมัย เพราะบุคคล

ที่มีการรู้หนังสือ มีสถานภาพทางสังคมสูง มีอายุพอสมควร และมีการติดต่อกับสังคมภายนอก จะเปิดรับสื่อมวลชนมาก และจากการเปิดรับสื่อมวลชนมากจะนำมาสู่ความทันสมัยระดับบุคคล คือมีความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่น มีความกล้าที่จะยอมรับนวัตกรรม มีความรู้ทางการเมือง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีความทะเยอทะยานทางการศึกษาและอาชีพ

นอกจากนี้ Rogers ยังได้ทำการศึกษายบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นปัจจัยแทรก (Intervening variable) ในกระบวนการทำให้ทันสมัยอีกด้วย

แผนภูมิที่ 3 แสดงบทบาทของการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีต่อความทันสมัยของ Rogers

อธิบายความสำคัญของการเปิดรับสื่อมวลชนในแบบจำลองนี้ได้ว่า บุคคลที่สามารถอ่านออกเขียนได้ มีการศึกษาดี มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงคือเป็นผู้มีฐานะพอที่จะหาซื้อหนังสือได้ มีอายุไม่มากนัก และมีการติดต่อกับสังคมภายนอกจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนและจากการเปิดรับสื่อมวลชนนี้เอง จะนำมาสู่ความเป็นคนทันสมัย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการคือ

1. การเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy) คือการที่บุคคลเข้าใจถึงบทบาทของบุคคลอื่นที่มีอยู่ในสังคมได้เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้นำประเทศ เป็นต้น การเปิดรับสื่อมวลชนจะช่วยให้บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้อื่นและการที่บุคคลมีความสามารถเข้าใจบทบาทของผู้อื่นสูง จะเห็นความสนใจในข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ด้วย

2. ความซ้าหรือเร็วยอมรับนวัตกรรม (Innovativeness) หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจรับสิ่งประดิษฐ์ หรือแนวความคิดใหม่ ก่อนคนอื่น ๆ ในสังคม โดยผ่านสื่อมวลชน เช่น การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรและเรื่องที่อยู่อาศัย

3. ความรู้ในเรื่องการเมือง (Political Knowledge) บุคคลสมัยใหม่จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง โดยสื่อมวลชนจะเป็นสื่อในการถ่ายทอดข่าวสารด้านการเมืองไปสู่ประชาชน

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) คือการที่บุคคลที่มีความรู้สึกและมีความรู้สึกและมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

5. ความมุ่งหวังในเรื่องอาชีพและการศึกษา (Educational and Occupational Aspiration) คือการที่บุคคลมีความมุ่งหวังที่จะให้บุตรได้มีการศึกษาและอาชีพที่ดียิ่งขึ้นกว่าที่บุคคลนั้นเป็นอยู่

จากการศึกษาพบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้คือ

การอ่านออกเขียนได้ (Literacy) มีความสัมพันธ์สูงกับการอ่านหนังสือพิมพ์ โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.43 ซึ่งมากกว่าความสัมพันธ์ที่มีต่อสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์และผู้ที่อ่านออกเขียนได้จะเปิดรับสื่อมวลชนทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มากกว่าผู้ที่ไม่สามารถจะอ่านออกเขียนได้ ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอ่านออกเขียนได้และการเปิดรับสื่อมวลชนเท่ากับ 0.422

การศึกษา (Education) พบว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเปิดรับสื่อเป็นไปโดยง่ายขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการเปิดรับสื่อมวลชนจะมีมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านออกเขียนได้ที่มีต่อสื่อมวลชน คือ มีค่าสหสัมพันธ์ถึง 0.508

การติดต่อกับสังคมภายนอก (Cosmopolitaness) อันหมายถึงการที่บุคคลมีโอกาสดูติดต่อกับสังคมอื่นที่อยู่ภายนอกสังคมที่อาศัยอยู่ เช่นการเดินทางไปในเขตชุมชนเมือง การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนสูงมาก คือมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.551

สถานภาพทางสังคม (Social Status) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมและการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีค่าเท่ากับ 0.500

ความสามารถเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy) พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน โดยได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและความสามารถในการ เข้าใจบทบาทของผู้อื่นเท่ากับ 0.446

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) พบว่าบุคคลที่มีการเปิดรับสื่อสูงจะมีระดับของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงตามไปด้วย ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.313

ความซ้าหรือเร็วในการยอมรับนวัตกรรม (Innovativeness) พบว่าการยอมรับนวัตกรรมในเรื่องการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.422 และการยอมรับนวัตกรรมในเรื่องที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.515

ความรู้ด้านการเมือง (Political Knowledge) การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.572

ศิริชัย ศิริกาษะ (2525 : 140-153) ศึกษาการเปิดรับสื่อมวลชนโดยใช้แบบจำลองการเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของ Lerner ในเขตคลองหลวง-ธัญบุรี และได้สร้างแบบจำลองการเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของเขตคลองหลวง-ธัญบุรีไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แบบจำลองการเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของเขตคลองหลวง-ธัญบุรี

จากแผนภูมิดังกล่าวได้ว่าในชุมชนเมืองชนบทเขตคลองหลวง-ธัญบุรี การศึกษากับรายได้เป็นจุดเริ่มต้นของการมีค่านิยมสมัยใหม่ การศึกษากับรายได้จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางเดียวกันเสียก่อนซึ่งมีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับสื่อมวลชนมีผลโดยตรงต่อค่านิยมสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นการส่งเสริมด้านการศึกษาและการเพิ่มด้านรายได้ เป็นสิ่งจำเป็นมาก่อนที่จะส่งเสริมการเปิดรับสื่อมวลชนเมื่อมีการเปิดรับสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น ผลที่ได้ก็คือค่านิยมสมัยใหม่ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม

Inkeles และ Smiths (1976 : 33) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการพัฒนา คือ การพัฒนาลักษณะสมัยใหม่ระดับบุคคลซึ่งการพัฒนาระดับประเทศจะเป็นไปไม่ได้ถ้าหากว่าประชาชนไม่มีคุณลักษณะสมัยใหม่ และบอกว่าปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้บุคคลเกิดความทันสมัย คือ การศึกษาอันดับแรก รองลงมาคือการเปิดรับสื่อมวลชนและประสบการณ์การทำงานตามลำดับ

1. การศึกษา (Education) การศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลักษณะของบุคคลทันสมัยขึ้น กล่าวคือ ใน การเรียนรู้ภายในโรงเรียน นอกจากบุคคลจะเรียนรู้ในเรื่องการอ่าน การเขียน และการคำนวณแล้ว บุคคลจะได้เรียนรู้ในเรื่องของค่านิยมทัศนคติ และวิถีทางในการที่จะดำรงชีวิตในระดับสูงสำหรับตนเอง และสำหรับการพัฒนาประเทศ เช่น มีการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม เปิดรับความคิดใหม่ ๆ รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ขอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะกำหนดจำนวนของบุตร สำหรับครอบครัวของตนเอง เป็นต้น

2. การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ อย่างแท้จริง อย่างเช่น มีความสัมพันธ์กับการศึกษาอย่างมาก บุคคลที่มีความทันสมัยจะเปิดรับสื่อมวลชนและจากการเปิดรับสื่อมวลชนนี้เองทำให้บุคคลนั้นทันสมัยมากขึ้นกว่าเดิมด้วยอันเป็นสาเหตุซึ่งกันและกัน

3. ประสบการณ์ในโรงงานอุตสาหกรรม (Factory Experience) บุคคลจะมีความทันสมัยมากขึ้น นับแต่ได้เข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

นอกจากนั้น Inkeles และ Smith ยังได้แบ่งลักษณะของคนที่มีความทันสมัย (Modern Man) ไว้ว่ามี 2 ด้าน คือ

- ด้านวัตถุ หรือ External Modernization ดูได้จากระดับความเป็นเมืองการศึกษา การสื่อสารมวลชน การเป็นอุตสาหกรรม
- ด้านจิตใจ หรือ Internal Modernization ดูได้จากสภาพสิ่งแวดล้อม ค่านิยม ทัศนคติ และโลกทัศน์ทั่วไป

ในงานศึกษาความทันสมัยของบุคคล (Individual Modernity) Inkeles (เล่มเดียวกัน : 19-25) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนที่ล้าสมัย (Traditional Man) กับคนที่ทันสมัยมากกว่า (More Modern Man) ใน 6 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา ชิลี อินเดีย อิสราเอล ไนจีเรีย และปากีสถานตะวันออก หรือบังคลาเทศ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างไป แต่ก็มีทัศนคติบางอย่างที่เหมือนกัน จนกำหนดได้เป็นคุณลักษณะของ “คนทันสมัย” ได้กว้าง ๆ คือ

การวิเคราะห์ตัวบุคคลหรือปัจจัยภายใน

1. มีความพร้อมที่จะเปิดรับประสบการณ์ใหม่ (Openess To New Experience) คนในสังคมทันสมัยจะเปิดรับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งอาจจะปรากฏได้ในหลายรูปแบบ เช่น การใช้ยาใช้ปุ๋ย หรือเมล็ดพันธุ์ชนิดใหม่ มีความพร้อมที่จะรู้จักกับคนอื่นที่แตกต่างจากตน หรือมีการรับข่าวสารจากแหล่งที่ไม่คุ้นเคย

2. มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Readiness For Social Change) ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องมาจากความพร้อมที่จะเปิดรับประสบการณ์ใหม่แตกต่างกันที่การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ เป็นการทำให้ตนเอง แต่ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการยอมรับความเปลี่ยนแปลงในองค์กรทางสังคม เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นผู้พร้อมรับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่รอบตัว และยอมรับโอกาสที่เปลี่ยนแปลง
3. การขยายขอบเขตความคิดเห็น (Growth of Opinion) คนในสังคมสมัยใหม่ จะเป็นผู้ที่มีความตระหนักต่อความแตกต่างของทัศนคติและความคิดเห็นรอบตัวเขา ต้องไม่ปิดตัวเอง ยอมรับความเห็นที่แตกต่างกันต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนที่อยู่ต่ำกว่าหรือเหนือกว่า
4. สนใจในข่าวสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ (Interest of Facts and Information) บุคคลที่ทันสมัยต้องมีความกระตือรือร้นที่จะรับทราบข่าวสารซึ่งจะเป็นพื้นฐานไปสู่การแสดงความคิดเห็น
5. เห็นคุณค่าของเวลา (Valuing of Time) เวลาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนทันสมัย เป็นคนตรงต่อเวลา และมีแนวโน้มที่จะสนใจต่อปัจจุบันหรืออนาคตมากกว่าอดีต
6. เชื่อในความสามารถของมนุษย์ (Sense of Efficacy) คือ เป็นผู้ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้วิธีการควบคุมสภาพแวดล้อม มีเป้าหมายในชีวิตเป็นของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากกว่าที่จะถูกรอบงำด้วยธรรมชาติหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่า
7. มีการวางแผนการดำเนินชีวิต (Planning) บุคคลทันสมัยจะมีแนวโน้มของการวางแผนในระยะยาว ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมชุมชนและกิจกรรมของตนเอง
8. มีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ และเข้าใจในบทบาทของผู้อื่นเชื่อในหลักและเหตุผล (Calculability or Trust) เชื่อใน โลกที่มีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์อย่างมีเหตุผล บุคคลทันสมัยจะเชื่อคนแปลกหน้ามากกว่าคนในสังคมดั้งเดิม
9. เห็นคุณค่าของทักษะและความชำนาญต่าง ๆ (Valuing of Technical Skill)
10. มีความมุ่งหวัง หรือความทะเยอทะยานในด้านการศึกษาและอาชีพ (Educational and Occupational Aspirations) ผู้ที่มีลักษณะสมัยใหม่จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับ มุ่งหวังที่จะให้บุตรของตนละทิ้งงานอาชีพในแบบดั้งเดิม และรับเอาอาชีพใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางใหม่ๆ

11. ตระหนักและเชื่อถือในคุณภาพ ความสามารถหรือเกียรติยศของผู้อื่น (Awareness of and Respect for The Dignity of Others) บุคคลสมัยใหม่ต้องปกป้องศักดิ์ศรีของบุคคลที่อ่อนแอหรืออยู่ในสถานะต่ำกว่า เช่น ผู้หญิงและเด็ก
12. มีความเข้าใจในเรื่องการผลิตต่าง ๆ เช่น รู้จักเลือกในการตัดสินใจ (Production Understanding) เป็นความเข้าใจของบุคคลในเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องของการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ในปัจจัยแวดล้อม

1. ระบบเครือญาติและระบบครอบครัว (Kindship and Family) คนที่อยู่ในสังคมสมัยใหม่ จะมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและญาติพี่น้องเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสามารถที่จะทำงานมาเลี้ยงดูครอบครัวได้ดีมากกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพทำนา
2. สิทธิสตรีจะเพิ่มมากขึ้น (Women's Rights) ผู้ชายจะยอมรับสถานภาพและสิทธิสตรีมากขึ้น
3. มีการคุมกำเนิดและการจำกัดขนาดของครอบครัว (Birth Control or Restriction of Family Size)
4. ความเชื่อเรื่องศาสนา (Religion) จะลดลงคนจะมีความเชื่อในหลักการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นเมื่อมีการพัฒนาในด้านการศึกษา
5. การให้ความเคารพในผู้สูงอายุ (Aging and The Age) การให้ความเคารพผู้สูงอายุจะยังคงมีอยู่ในสังคมสมัยใหม่
6. คนในสังคมสมัยใหม่จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี (Politics) มีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสนใจในเรื่องที่เกิดกับชุมชน
7. การสื่อสารทั้งในรูปของสื่อมวลชนและสื่ออื่น ๆ ในสังคมสมัยใหม่ จะมีความเชื่อในสื่อมวลชนมากกว่าที่จะเชื่อถือประเภทอื่นและความเชื่อถือในบุคคลในชุมชนจะลดลง
8. การบริโภคนิยม (Consumerism) คนที่มีลักษณะสมัยใหม่จะใช้จ่ายซื้อของใช้ที่ดีกว่าคนที่ทันสมัยน้อยกว่า
9. การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) สังคมสมัยใหม่จะเชื่อว่าการเลื่อนชั้นทางสังคมในอนาคต เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ทั้งสำหรับตนเองและบุตร
10. ความผูกพันกับงาน (Work Commitment) คนที่ทันสมัยจะยอมรับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าในที่ทันสมัยน้อยกว่า ซึ่งอาจจะไม่ผูกพันกับงาน เช่น มาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมชั่วคราวเท่านั้น

สิ่งที่สังเกตได้อย่างหนึ่งก็คือ นักวิชาการสื่อสารมวลชนหลายคนมองเห็นว่าการพัฒนาก็คือการเสริมสร้างคุณสมบัติทางจิตวิทยาที่เรียกว่า ความทันสมัย โดยที่การเข้าถึงสื่อมวลชนเป็นตัวสนับสนุนอันหนึ่งให้เกิดมีการพัฒนาความทันสมัยทำให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิด เกิดจากสังคมภายนอกและหันกลับมาพัฒนาสังคมของตนเองความตระหนักถึงความต้องการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และยอมรับความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Schramm อ้างถึงใน มาลี บุญศิริพันธ์ : 6-8) ดังนั้นการเข้าถึงหรือการเปิดรับสื่อมวลชนจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในระดับบุคคลอย่างรวดเร็ว

ในการศึกษาความทันสมัย (Modernization) นี้ได้อาศัยการศึกษาตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ โดยมีการเปิดรับสื่อมวลชน 4 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร และกับความทันสมัยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรกับความทันสมัย

สุริยา วีรวงศ์ (2517) ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะสมัยใหม่ ที่จังหวัดชลบุรี ศึกษาเปรียบเทียบ ชุมชน 2 กลุ่ม ระหว่างชุมชนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

ลักษณะประชากร ในเรื่อง เพศ มีความสัมพันธ์กับค่านิยมใหม่ กล่าวคือ เพศชาย จะเป็นผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับสูงเป็นจำนวนมากกว่าเพศหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ พบว่า ผู้มีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มไปทางที่มีค่านิยมสมัยใหม่สูงกว่า ผู้มีระดับการศึกษาดำกว่า ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

แต่ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่ เนื่องจากไม่พบความแตกต่างด้านอายุ มิได้ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านระดับค่านิยมสมัยใหม่

สรรรค์วี คชาชีวะ (2524) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัย ของประชาชนในท้องที่บางชั้น เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับความทันสมัยกล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงจะมีความทันสมัยมากขึ้นด้วย

อายุ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน มีค่าเป็นลบ

ศิริชัย ศิริกาษะ (2525) ศึกษาเกี่ยวกับ สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองชนบท พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับค่านิยมสมัยใหม่ แต่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนและรายได้

จินตวดี พุ่มศิริ (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า ตัวแปรด้านรายได้ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก

บุษบา สุธีธร (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่น พบว่าระดับการศึกษาเดิมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก แต่ตัวแปรด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย

อัจฉราวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2529) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับการพัฒนาลักษณะสมัยใหม่ของเยาวชนในเขตเมืองและชนบท พบว่า ตัวแปรมีความ

ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่ อย่างมีนัยสำคัญ ๆ กล่าวคือ เยาวชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับสูง และเยาวชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับต่ำด้วย

สมศรี วงศ์สิโรจน์กุล (2529) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสาร ความทันสมัยกับความรู้หลักการปฏิบัติทางสุขภาพอนามัย และทัศนคติต่ออนุเคราะห์สังคม :ศึกษาเฉพาะเกษตรกรในโครงการทดลองฟื้นฟูสภาพป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความทันสมัย การศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความทันสมัย

ขรรค์ชัย พันธูยา (2531) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกลายเป็นอุตสาหกรรมกับค่านิยม ของประชาชนในอำเภอประโคนชัยและอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความแตกต่างของระดับการศึกษาของประชากรมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทันสมัยของประชากรที่แตกต่างกัน

สมศรี จินะวงษ์ (2532) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนความทันสมัยและการรักษาศีลของพระสงฆ์พบว่าเมื่ออายุมากขึ้น ความทันสมัยของพระสงฆ์ จะน้อยลง และถ้าระดับการศึกษาทางโลกสูงขึ้นจะมีความทันสมัยมากขึ้น

พรธนิภา จิตต์ชอบธรรม (2537) ศึกษาเกี่ยวกับ ความทันสมัยของประชาชนในเขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าเพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ การติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย

แต่ระดับการศึกษา ศาสนา ตำแหน่งในสังคม และการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความทันสมัย

สุกัญญา นาคสุข (2537) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัยของประชาชน (2537) พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอก ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย แต่เพศชายและอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย และระดับการศึกษาสามารถอธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัย

JAVIER GOYAOGA และ คุษณี เกวลี (2516) ศึกษาค่านิยมสมัยใหม่ ของบุคคลในเขตเมืองในจังหวัดอยุธยา พบว่าบุคคลที่ติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อมวลชนมาก บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีค่านิยมสมัยใหม่กว่าพวกที่ไม่ค่อยสนใจติดตามสื่อมวลชน

สุริยา วีรวงศ์ (2517) ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะสมัยใหม่ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหมู่บ้านกับชุมชนเมืองภายในจังหวัดชลบุรี พบว่า บุคคลใดที่มีการเปิดรับสื่อมวลชน ทั้งประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มักเป็นผู้ที่มีแนวโน้มว่าเป็นบุคคลสมัยใหม่มากกว่าบุคคลที่ติดตามสื่อมวลชนแต่เพียงประเภทเดียว ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบทก็ตาม

ส่วนระยะเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน สรุปได้ว่า ผู้ที่รับฟังข่าวสารจากวิทยุเป็นประจำทุกวัน จะเป็นผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับสูง และเป็นผู้ที่มีลักษณะสมัยใหม่มากกว่าผู้ที่รับฟังวิทยุนาน ๆ ครั้ง

อมรา พงศาพิชญ์ (2517) ศึกษาเกี่ยวกับ ความทันสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า สื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้คนทันสมัย

มาลี บุญศิริพันธ์ (2523) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของการใช้สื่อมวลชนกับการพัฒนาชนบทไทย พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทต่อการพัฒนาความคิดของชาวชนบท สามารถกระตุ้นให้เกิดทัศนคติ และโลกทัศน์ที่กว้างขวางนั้น ระดับการพัฒนาความคิดขึ้นอยู่กับระดับการใช้สื่อมวลชนของผู้รับสารด้วย

การศึกษา และฐานะเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรสำคัญในการเข้าถึงสื่อมวลชน การใช้สื่อมวลชนบ่อยมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพัฒนาความคิดให้ทันสมัยขึ้นได้

สรรค์รวี คชาชีวะ (2524) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชั้น เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความทันสมัยของบุคคลโดยสำคัญเป็นอันดับแรก อันดับสองได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล และอันดับที่สามได้แก่ การศึกษา และสรุปได้ว่า ยิ่งบุคคลมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้น มีการศึกษาสูงขึ้น บุคคลนั้นจะมีความทันสมัยขึ้นด้วย และยังพบว่า การสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีระดับนัยสำคัญ

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2524) ศึกษาเกี่ยวกับ อิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และ สื่อมวลชน ที่มีต่อการเลื่อนชั้นทางสังคม ศึกษาเฉพาะอำเภอธัญบุรี และอำเภอคลองหลวงจังหวัด ปทุมธานี พบว่า ระดับการเปิดรับสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมในทางเดียวกัน คือ ผู้ที่เปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูง มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นมากกว่าผู้ที่มีการเปิดรับ สื่อมวลชนในระดับต่ำกว่า และความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของอิทธิพลใน ด้านค่านิยมสมัยใหม่ด้วย คือผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับที่สูงกว่า จะมีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูง ขึ้นมากกว่าผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับที่ต่ำกว่า

พัชนี เชษจรยา (2525) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับความเป็นเมืองการ เปิดรับข่าวสาร และความทันสมัยของประชาชน : ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ พบว่า คนที่มีระดับความเป็นเมืองสูง จะมีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนและข่าวสาร สูงกว่าคนที่มีระดับความเป็นเมืองต่ำ และการเปิดรับข่าวสารนี้เองที่ทำให้ประชาชนมีความทันสมัย มากขึ้นด้วย

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2525) ศึกษาเกี่ยวกับสังคมแบบดั้งเดิมที่กำลังเปลี่ยนสภาพ ใน หมู่บ้าน 2 แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น ในการศึกษาได้แบ่งระดับสังคมเป็น 3 ระดับ คือ แบบประเพณี ดั้งเดิม (Tradition) ขึ้นเปลี่ยนผ่าน (Transitional) และขั้นทันสมัย (Modern) โดยอาศัยปัจจัยในการ พิจารณาความทันสมัยตามแนวความคิดของ Inkeles ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านวัตถุและด้านจิตใจ และ ศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ (World Views) ของชนบทที่มีต่อการทำให้ทันสมัยดังกล่าว จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย ทางด้านจิตใจของชาวชนบทในขั้นทันสมัย ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงาน การท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความ ทันสมัยด้วย แต่ไม่มากนัก และปัจจัยด้านการสื่อมวลชน ชาวชนบทมีจิตใจทันสมัยจะมีการเปิดรับ ข่าวสารบ่อย ๆ

ศิริชัย ศิริกาษะ (2525) ศึกษาเกี่ยวกับ สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี พบ ว่า ค่านิยมสมัยใหม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันการเปิดรับสื่อมวลชนและรายได้ ในขณะที่ รายได้มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกับการศึกษาและการเปิดรับสื่อมวลชนด้วย

เทียนฉาย ภิระนนท์ (2525) ได้ทำการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจสังคม และประชากร ของกรุงเทพมหานคร พบว่า วิถีชีวิตของชาวกรุงเทพมหานครในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดรับต่อ สื่อมวลชนนั้น ไม่ว่าจะต้องการทราบหรือรับรายการประเภทใดก็ตามจะเลือกใช้โทรทัศน์เป็นสื่อแรก และมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุและหนังสือพิมพ์

ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ (2526) ศึกษาเกี่ยวกับ การเปิดรับสื่อมวลชน กับ “ความทันสมัย” ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ศึกษาเฉพาะนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 หลักสูตร 2 ปี (2524-2525) วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย โดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความทันสมัยอยู่ในระดับปานกลางและมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับปานกลาง

วินัย ทิพย์สุวรรณ (2527) ศึกษาเกี่ยวกับ ความทันสมัยกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความทันสมัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

การศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

จินตวดี พุ่มศิริ (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย มีค่าเป็นบวก ขณะที่ การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา มีค่าเป็นบวก

บุษบา สุธีธร (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่น พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคลระดับการศึกษาเดิม การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวแปรที่อธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด โดยเฉพาะการเปิดรับหนังสือพิมพ์

ปัญญาศุภย์ โสภณวสุ (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ การเปิดรับสื่อมวลชนกับค่านิยมสมัยใหม่ของผู้นำท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่า ค่านิยมสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับระดับการอ่านหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และการดำรงตำแหน่งของผู้นำท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการฟังวิทยุ ระดับการชมโทรทัศน์ ระดับการอ่านหนังสือท้องถิ่น ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการเป็นสมาชิกกลุ่มสมาคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ยอมรับได้

บุญเกษม เสริมวัฒนากุล (2528) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศ พบว่า ในกระบวนการเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ต้องประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ

1. การเป็นเขตเมือง
2. การรู้หนังสือ
3. การใช้สื่อมวลชน
4. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ

อัจฉราวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2529) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน กับการพัฒนาลักษณะสมัยใหม่ ของเยาวชนในเขตเมืองและชนบท พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกและฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญ

เยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับสูง และเยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชน ในระดับต่ำมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ ในระดับต่ำ ตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชน สามารถอธิบายลักษณะสมัยใหม่ได้ดีที่สุด โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

สมศรี วงศ์สิโรจน์กุล (2529) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสาร ความทันสมัย กับการรู้หลักการปฏิบัติทางสุขภาพอนามัยและทัศนคติต่อบุคคลากรสังคม : ศึกษาเฉพาะเกษตรกรในโครงการทดลองฟื้นฟูสภาพป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยการเปิดรับสารทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยความทันสมัย ยกเว้นปัจจัยการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความทันสมัยคือ การปลีกตัวออกจากสังคม

สมศรี จินะวงษ์ (2532) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัย และการรักษาศีลของพระสงฆ์ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยของพระสงฆ์ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลของพระสงฆ์

เมื่ออายุมากขึ้น และระยะเวลาในการบวชนาน พระสงฆ์จะเปิดรับหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มากขึ้นและจะเปิดรับวิทยุน้อยลงถ้าระดับการศึกษาทางโลกสูงขึ้น สำหรับการเปิดรับนิตยสารนั้นจะมีมากขึ้นเมื่อระยะเวลาในการบวชนาน

ถ้าระดับการศึกษาทางโลกสูงขึ้น จะมีความทันสมัยมากขึ้น พระสงฆ์เปิดรับหนังสือพิมพ์มากขึ้น มีความทันสมัยมากขึ้นด้วย

ปาริชาติ นิติมานพ (2534) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธ กับสตรีไทยมุสลิม พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทางบวกกับระดับความทันสมัย เฉพาะในด้านการเปิดรับหนังสือพิมพ์เท่านั้น

จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์ (2534) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ ในขณะที่ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับสูง

พรรณา จิตต์ชอบธรรม (2537) ศึกษาเกี่ยวกับ ความทันสมัยของประชาชนในเขต
หนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนา ตำแหน่งใน
สังคม และการติดต่อกับสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับสื่อมวลชน อายุมีความสัมพันธ์
เชิงลบกับการเปิดรับสื่อมวลชน ในขณะที่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน

การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความทันสมัย แต่พบว่า การเปิดรับสื่อ
โทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย

สุกัญญา นาคสุข (2537) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับ
สื่อมวลชนกับความทันสมัยของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอก
ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนในทางบวก แต่
อายุ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนในทางลบ และเพศชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิด
รับสื่อมวลชน

การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย สำหรับการศึกษ พบว่า เฉพาะการ
เปิดรับโทรทัศน์และนิตยสาร เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนการเปิดรับวิทยุและหนังสือพิมพ์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย
กล่าวคือประชาชนที่มีการเปิดรับวิทยุ และหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามไม่มีความแตกต่าง
กันในเรื่องของความทันสมัย

ระดับการศึกษาสามารถอธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุดและการเปิดรับสื่อมวลชน สามารถ
อธิบายความทันสมัยได้ดีรองลงมา

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัย

Rao (1966) ทำการศึกษาหมู่บ้านในอินเดีย พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของบุคคล ทำให้บุคคลมีความทันสมัยขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้บุคคลมีความสามารถในการเข้าใจบทบาทผู้อื่น

Pool (1966) สนับสนุนบทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ทันสมัย และการเข้าถึงสื่อมวลชน หรือโอกาสในการรับสารจากสื่อมวลชนเป็นตัวสนับสนุนให้มีการพัฒนาความทันสมัยของชาวชนบทด้วย

Yadiv และ Ascroft (1966 อ้างใน เสถียร เชษประทับ 2526 : 49) ทำการวิจัยโดยใช้ข้อมูลจากประเทศเคนยา โคลอมเบีย และอินเดีย พบว่า 1) การเข้าถึงสื่อมวลชนทำหน้าที่เสมือนตัวแปรแทรก (Intervening Variable) ในแบบจำลองของการทำให้ทันสมัย

Mishra (1972) ได้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับความทันสมัยในหมู่บ้านอินเดีย โดยมีการสื่อสารเป็นตัวแปรกลาง และพบว่า ระดับความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ โดยมีสื่อมวลชนเป็นแรงเสริมให้ความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปรนี้มากขึ้น การเปิดรับสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีประสบการณ์มากขึ้น ความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลนั้น ๆ เป็นคนที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร เมื่อมีการใช้สื่อมวลชนมากขึ้นก็ย่อมจะทำให้สามารถยกระดับความเป็นอยู่ที่ทันสมัยขึ้นในหมู่บ้านอินเดีย

Shing Yink (1972 อ้างใน วินัย ทิพย์สุวรรณ 2527:21) ซึ่งวิจัยในไต้หวัน พบว่าปริมาณของการเปิดรับสื่อและเนื้อหาของข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับความทันสมัยของบุคคล

Inkeles และ Smiths (1976) ซึ่งทำการศึกษาในประเทศอาร์เจนตินา ชิลี อินเดีย และปากีสถานตะวันออก อิสราเอล และไนจีเรีย พบว่า การเปิดรับสื่อและความทันสมัยของบุคคลมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

Deutschmann และ Mc Nelly (อ้างในเสถียร เชษประทับ 2526) ใช้วิธีทางสถิติแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะบางประการของการทำให้ทันสมัยในระดับปัจเจก

บุคคล พบว่า ตัวแปรในทางการสื่อสารและตัวแปรที่เกี่ยวกับการทำให้ทันสมัย ต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาของ Gunaratne (1976: 80-92) เกี่ยวกับความทันสมัยของหมู่บ้านศรีลังกา 4 แห่ง สนับสนุนบทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างความรู้และกระตุ้นความทันสมัยในหมู่บ้าน ชนบท และพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนทำให้เกิดช่องว่าง ของการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะการเข้าถึงหรือการใช้สื่อมวลชน

Rogers และ Svenning (1969) ทางการศึกษาสังคมชาวนาโนโคลอมเบีย พบว่าสื่อมวลชน มีความสำคัญที่ทำให้คนมีความทันสมัย โดยมองสื่อมวลชนในฐานะเป็นตัวแปรกลางในกระบวนการที่ทำให้คนมีความทันสมัย

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรกับความทันสมัย

Yadiv และ Ascroft (1966 อ้างในเสถียร เชษประทับ 2526:49) ทำการวิจัยโดยใช้ข้อมูลจากประเทศเคนยา โคลอมเบียและอินเดีย พบว่า การศึกษาและการเข้าถึงสื่อเป็นตัวทำนายระดับของความรวดเร็วในการยอมรับนวัตกรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการทำให้ทันสมัย

Rogers และ Svenning (1969:107) ศึกษากระบวนการทำให้บุคคลในสังคมดั้งเดิมกลายเป็นคนทันสมัยของชาวนาในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับการเปิดรับสื่อมวลชน

Inkeles และ Smith (1976) ศึกษาวิจัยในประเทศอาร์เจนตินา ชิลี อินเดีย ปากีสถานตะวันออก อิสราเอล และไนจีเรีย พบว่า อายุไม่ใช่ข้อจำกัดของการพัฒนานุคลิกภาพของบุคคล การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลักษณะของบุคคลทันสมัยขึ้น